

Grums kommun
margaretha.rudner@grums.se

Rektorn vid Jätttestenskolan
lennart.nilsson@grums.se

Tillsynsbeslut för grundskolan

efter riktad tillsyn av utbildningen vid
Jätttestenskolan för elever på hem för vård eller
boende i Grums kommun

Utbildningen vid Jätttestenskolan för elever placerade på HVB i Grums kommun

Skolinspektionen har genomfört riktad tillsyn av utbildningen i kommunala grundskolor för elever placerade på HVB¹ under hösten 2016. Granskningen av Jätttestenskolan i Grums kommun ingår i denna tillsyn. Jätttestenskolan besöktes den 8 november 2016.

Syftet med den riktade tillsynen är att granska om elever placerade på HVB får sin rätt till utbildning i kommunala grundskolor tillgodosedd. För att uppfylla detta syfte utreder Skolinspektionen följande huvudfrågeställningar:

- 1) Blir eleverna mottagna i vistelsekommunens grundskolor, om eleverna inte ansökt om att få gå i en fristående grundskola?
- 2) Får eleverna en behovsanpassad utbildning i de kommunala grundskolor de blivit mottagna i?

Innan skolbesöket har telefonintervju med representanter för HVB genomförts. Även dokumentstudier har genomförts inför besöket. Vid skolbesöket har intervjuer genomförts med elever som är placerade på HVB. De berörda eleverna är nyanlända till Sverige. Intervjuer har också genomförts med lärare, representanter för elevhälsan och med rektorn.

Fakta om Jätttestenskolan i Grums kommun

Jätttestenskolan är en kommunal grundskola som ligger i Grums kommun. På skolan går elever som är placerade på HVB. Skolan bedriver utbildning inom årskurserna 4–9.

Vid tiden för den riktade tillsynen fanns 499 elever på skolan fördelade enligt följande: 83 elever i årskurs 4, 80 elever i årskurs 5, 87 elever i årskurs 6, 77 elever i årskurs 7, 77 elever i årskurs 8, 83 elever i årskurs 9 samt 12 elever inom grundsärskola.

¹ Ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6. kap 1 § socialtjänstlagen (2001:435).

Skolinspektionens beslut

Föreläggande att vidta åtgärder

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Grums kommun att senast den 3 mars 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen. Redovisningen skickas till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se.

Bedömning

Av utredningen framgår inget annat än att elever placerade på HVB i Grums kommun blir mottagna i kommunens grundskolor.

Skolinspektionen bedömer att Grums kommun inte uppfyller författningarnas utrednings- och dokumentationskrav avseende att:

- I utbildningen tas hänsyn till elevernas olika behov. Eleverna ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Skolan uppväger skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. (1 kap. 4 § 2st och 3 kap. 3-12 §§ skollagen, skolförordningen 9 kap. 4 a §)

Åtgärder som behöver vidtas

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna.

- Rektorn måste se till att beslut om anpassad studiegång utgår från en utredning av elevens behov av särskilt stöd och beslut om åtgärdsprogram. Beslutet måste sedan följas upp och utvärderas löpande för eleverna.
- Rektorn måste se till att beslut om anpassad studiegång eller prioriterad timplan dokumenteras.

Motivering till bedömning av brister

Skolinspektionen konstaterar att rektorn vid Jättestenskolan inte fattar några formella beslut om stödinsatser i form av anpassad studiegång eller prioriterad timplan. Därav saknas också en dokumentation av stödinsatserna. Skolan tillämpar anpassad studiegång för nyanlända elever utan att beakta de bestämmelser som gäller för särskilt stöd. Det innebär att elevens rätt till utbildning begränsas utan att det finns stöd i en utredning och utan att åtgärdsprogram har upprättats.

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till elevernas olika behov och att skolan ska uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Detta innebär att organisera verksamheten på individ-, grupp-, och skolnivå så att eleverna får förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Av skollagen framgår vidare att rektor får fatta beslut om anpassad studiegång för elever om det särskilda stödet inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar. Beslut om anpassad studiegång får innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen. Rektor ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen. Anpassad studiegång avser enligt förarbetena situationer när andra stödåtgärder inte gett resultat. Anpassad studiegång innebär ett stort ingripande i en elevs skolgång som får konsekvenser för framtida möjligheter till studier. Endast rektor får besluta om anpassad studiegång och beslut om anpassad studiegång ska endast fattas om elevens behov kräver det. Beslutet ska baseras på en utredning av elevens behov av särskilt stöd och upprättande av åtgärdsprogram. Den anpassade studiegången ska dokumenteras i ett åtgärdsprogram, där det ska framgå vad elevens behov är, hur behovet ska tillgodoses och hur det ska följas upp och utvärderas.

Av skolförordningen framgår att en nyanländ elev får ges mer undervisning i svenska eller i svenska som andra språk än övriga elever i samma årskurs, genom omfördelning av undervisningstid, så kallad prioriterad timplan. Ett beslut om prioriterad timplan får fattas om det behövs för att eleven så snart som möjligt ska kunna tillgodogöra sig undervisningen i den undervisningsgrupp som eleven normalt hör till. En elev får omfattas av prioriterad timplan under högst ett år och eleven får inte under denna tid ges mindre undervisning totalt än andra elever i samma årskurs. Rektor beslutar om prioriterad timplan. En dokumentation av beslutet är nödvändig för att skolan ska kunna utvärdera om insatsen haft önskad effekt. I vilken mån eleven ska få viss del av undervisningen i förberedelseklass och i vilken mån prioriterad timplan ska tillämpas, kräver var för sig separata beslut av rektor.

Rektorn fattar inga formella beslut om elevernas stödinsatser och dokumentation saknas

Enligt Jätttestenskolans rektor har några nyanlända elever anpassad studiegång vid tiden för tillsynen, medan de flesta som regel har prioriterad timplan. Rektorn har dock inte fattat något formellt beslut om vare sig särskilt stöd i form av anpassad studiegång eller beslut om prioriterad timplan.

Samtliga nyanlända elever som är placerade på HVB går i ordinarie undervisningsgrupp och har därmed en klassplacering. Skolan har emellertid även en undervisningsgrupp för nyanlända elever som kallas "FBK". Där ges eleverna studiestöd i svenska som andraspråk och andra teoretiska ämnen. Detta framkommer i intervjuer med elever, lärare, representanter för elevhälsan och rektorn.

Övergången mellan ordinarie klass och "FBK" är flexibel vilket innebär att eleverna får undervisning i "FBK" och ordinarie klass och vice versa i olika utsträckning. Elevernas scheman anger vilka ämnen eleverna läser och om undervisningen vid givet tillfälle i de enskilda ämnena ska ske i ordinarie klass eller inom "FBK". Utöver det finns ingenting dokumenterat kring de stödinsatser som eleverna ges. Detta framkommer i intervju med lärare, representanter för elevhälsan samt rektorn.

Skolinspektionen kan konstatera att avsaknaden av dokumentation kan innebära att skolan inte kan följa upp och utvärdera om de individuella insatserna för var och en av eleverna har önskad effekt eller att utbildningen så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning för elever i samma årskurs. Detta kan få till följd att eleverna inte får det stöd eller den behovsanpassade utbildning de har rätt till. Detta gäller både för de elever som har anpassad studiegång och för de som har prioriterad timplan.

Skolinspektionen vill påtala att det är rektors ansvar att organisera utbildningen för samtliga elever vid skolan. Rektor har stor frihet att organisera undervisningen av nyanlända på lämpligaste sätt. Det är dock viktigt att elevernas olika behov utreds och tas i beaktande, oavsett organiseringen av undervisningen på skolan. Av skollagen och skolförordningen framgår att arbetet med särskilt stöd ska dokumenteras och följas upp. För detta har rektor ett särskilt utpekat ansvar.

På Skolinspektionens vägnar

Elisabeth Ahlgren
Enhetschef

Marcus Rönnegård
Föredragande

Skolinspektionen

Beslut

2016-12-08

6 (8)

Dnr 401-2015:6587

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om den riktade tillsynen av utbildningen vid kommunala grundskolor för elever placerade på HVB.

Bilaga 2: Redovisningsformulär för vidtagna åtgärder

Allmänt om den riktade tillsynen av utbildningen vid kommunala grundskolor för elever placerade på HVB

Skolinspektionens riktade tillsyn

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

I den riktade tillsynen tittar Skolinspektionen på ett avgränsat område som undersöks på ett urval av exempelvis skolor eller verksamheter. Tillsynen fokuserar på regelefterlevnad. I det här fallet handlar den riktade tillsynen om den utbildning som elever som placerats vid ett hem för vård eller boende (HVB) får i kommunala grundskolor.

Hem för vård eller boende

Med HVB avses ett hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med ett boende. Olika HVB riktar sig till olika målgrupper och har olika inriktning. HVB kan bedrivas i enskild regi, eller i offentlig regi av en kommun, ett landsting eller staten. Placering vid ett HVB kan ske på frivillig väg enligt socialtjänstlagen (2001:453), eller med tvång enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.²

År 2015 förtydligades regelverket kring utbildning för elever placerade på HVB i och med att ändringar infördes i skollagen. Dessa ändringar syftar till att säkerställa att elever som vistas på HVB ska få undervisning inom skolväsendet. Det förtydligas att en elev som vistas på ett HVB har rätt att bli mottagen i en kommunal skola i vistelsekommunen.³ Genom detta förtydligande klargörs att ett HVB inte ska kunna bedriva särskild undervisning för eleverna vid hemmet, vilket tidigare skollagsreglering öppnade upp tolkningsutrymme för.⁴ För att bedriva undervisning på ett HVB krävs tillstånd från Skolinspektionen.

Skolpliktiga elever vid ett HVB ska vara inskriven vid en skolenhet. Elever som dessutom är asylsökande har rätt att få utbildning vid en kommunal grundskola. Elever som är placerade på HVB har rätt att gå i en kommunal skola i

² 3 kap. 1 § socialtjänstförordningen (2001:937); 1 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453); 1–2 och 12 §§ lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga; Prop. 2014/15:43, s. 15; Socialstyrelsen och Skolverket 2013, s. 23ff.

³ Med vistelsekommun avses den kommun där HVB är beläget i och eleven följaktligen vistas i.

⁴ Se exempelvis 10 kap. 25 § och 16 kap. 43 § skollagen, och prop. 2014/15:43.

vistelsekommunen. Eleven kan också välja att ansöka om att få gå i en fristående skola – i vistelsekommunen eller annan kommun. Huvudmannen för en sådan fristående skola kan antingen vara samma huvudman som driver HVB (ett HVB som drivs i enskild regi kan också ha beviljats tillstånd och ha ett godkännande att vara huvudman för elevens utbildning), eller annan enskild huvudman. Avgörande är att den undervisande personalen ska vara anställd av huvudmannen.

Tillsynens genomförande

I denna tillsyn ingår 20 skolhuvudmän. Tillsynen riktas mot kommunala grundskolor där det går elever som är placerade vid ett hem för vård eller boende i den kommun som ingår i urvalet. I tillsynen intervjuar Skolinspektionen företrädare för HVB-hemmen, skolornas rektorer, lärare och annan personal som företrädare för elevhälsan samt utvalda elever. Skolinspektionen tar även del av dokumentation som skolan skickat in.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den tillsynade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens tillsyn utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla utvalda huvudmän får ett tillsynsbeslut för de skolor som huvudmannen ansvarar för.

Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan fler besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den riktade tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion sen Riktad tillsyn.